

MĪLĀKAIS

Darbojas INIŅA un PŪKS

1.

Skatuve. Vieta, kur parādīties tādām, kāds vēlies tikt skatīts ar citu acīm. Īstenās dzīves patiesības mirkļi te uzzibsnī vien uz apzinātas izrādīšanās fona, drīzāk neviļus, pat negribēti. Uz skatuves notiekošais ir kā zem lupas – maz iespēju ko noslēpt, tomēr ļaudis allaž to vien šeit dara.

Viņi abi izskatās labi, tiešām labi. Viņam piestāv baltā ķīļbārdiņa, viņai cope. Abiem vaigos smaids, atturīgs, komplimentus nepaģērošs. Abi ir pašpietiekami.

2.

Aizkulises. Vispatiesākā dzīves dzīvošanas vieta – mirkļi pirms un pēc publiskās izrādīšanās. Mirkļi, kad jau atkal drudžaini gatavojamies iziet uz skatuves, mirkļi, kad no tās nonākuši, biežāk esam pašpārmetumu, ne eiforijas pārpilni.

Viņi abi ir aizelsušies.

INIŅA. Nu?

PŪKS. Nu?

INIŅA. Nu, nu?

PŪKS. Kas?!

INIŅA. Lūri caur pieri.

PŪKS. Nelūru.

INIŅA. Atkal?

PŪKS. „Lūri caur pieri”! Kā var lūrēt caur pieri?! Kā? Šitā? Šitā te? Smieklīgi?

INIŅA. Klusē.

PŪKS. Es klusēju? Es? Es tagad klusēju?... Ko tad tu pati klusē?

INIŅA. Kas jāsaka?

PŪKS. Un man kas jāsaka?

INIŅA. Nekas.

PŪKS. Tev pašai nav „atkal”?

INIŅA. Man vienmēr ir „atkal”.

PŪKS. Man „atkal”! Kas tad ir „atkal”?!?

INIŅA. Nekas.

PŪKS. Nav „nekas”, un tu zini. Jā! Jā, lūru caur pieri vai caur kurieni tu pati gribi! Jā, labi, „atkal”! Un kāpēc ne „atkal”?... Ļaudis brīnās: kāpēc man, cilvēkam, kura vārdā lielā Eiropas pilsētā nosaukts bulvāris, kāpēc man jāiet kasēt tā īres nauda, tie santīmi, kapeikas, pašam jāiet? Bulvāris pašā centrā!

INIŅA. Vēl ir kāda vieta, kur karaļi paši...

PŪKS. Man par prastu?! Man, cilvēkam, kurš visu mūžu ir bijis tik pieticīgs, cik... tas ir netaisni, un tu to zini!

INIŅA. Nekur tev nav jāiet.

PŪKS. Bet tev jau arī nav jāiet – tavā vārdā arī bulvāris, centrā bulvāris. Kāpēc vispār tas ir tā, es jautāju, kāpēc? Dzīvot neesam mācējuši. Nē, es priecājos. Ka esam cilvēkiem vajadzīgi pavisam citādi. Bet dzīvot mācējuši neesam.

INIŅA. Mēs. Vai es.

PŪKS. Atkal?

INIŅA. Es nemācēju.

PŪKS. Es to nesaku.
INIŅA. Gribēji man palīdzēt, zinu.
PŪKS. Jā! Gāju, un nevis skrēju.
INIŅA. Par ko tu runā?
PŪKS. Par... neko! Neko es nerunāju par!
INIŅA. Un tā tad - mans mīļākais ir...
PŪKS. Mani tas uztrauc?!
INIŅA. Nē, ienāca prātā nez kā.
PŪKS. Nav nekādu „atkal”!
INIŅA. Labi.
PŪKS. Es nelūru caur pieri!
INIŅA. Nē.
PŪKS. Tev pašai tas tomēr tik svarīgi – nevari vien rīmties?
INIŅA. Kurš ir mans mīļākais?
PŪKS. Skaidrs, ka nav! Nevar būt!
INIŅA. Tad nav.
PŪKS. Tāpēc es neskrēju to naudu kasēt!
INIŅA. Bet skrēji.
PŪKS. Pietiek!!!...

3.

Skatuve.

Viņi spēj neizrādīt satraukumu, šķiet, šādiem ļaudīm nekas tāds vispār nepiemīt. Iespējams, abi tad kļūst drusku švuncīgāki, asāki, tomēr nevienam pat prātā nevarētu nākt iedomā, ka ir kas lēcies. Šķiet, viņiem nekas negadās, un viņi vēlas, lai mēs visi to zinātu.

4.

Aizkulises.

Viņš cenšas smieties.

PŪKS. Bet es šim saku: „Ne jau mēs paši savā vārdā tos bulvārus esam nosaukuši!”.

Tas nav godīgi. Bet viņam tāds... viņam šitādi vaigi, kad smejas.

INIŅA. Smejas.

PŪKS. Ņirdz!

INIŅA. Viņš nav mans mīļākais?

PŪKS. Ir vai?

INIŅA. Es taču visviens samelošu.

PŪKS. Viņš gan varētu būt. Mietpilsonis, klapes uz acīm, vai plīst, kā sev patīk.

INIŅA. Tomēr labāks par tevi? Ar ko?

PŪKS. Kāpēc?

INIŅA. Pret sapuvušu jau nemainītu.

PŪKS. Sapuvušu pret sapuvušu? Saki, saki droši!

INIŅA. Ja tev tīk.

PŪKS. Tas ir nožēlojami. Es domāju, viņš vienkārši, viņam vienkārši, viņam vīrieša spēks... nav vienkārši viņam.

INIŅA. Bet ņirdz.

PŪKS. Bulvāris, redz, nav viņa vārdā! Mūsu. Bet ko tu, Kramiņ, ko tu dzīvē esi darījis un izdarījis? Ko? Kaut vienu reizi esi kaut vai palēcies, paskatījies pār apvārsni?

INIŅA. Viņam laba beķereja, pats slavē.

PŪKS. Par pīrādziņiem? Pīrādziņa draudzene.

INIŅA. Pats teici, ka laikam neesmu.

PŪKS. Par pārliecību esi cietumā sēdējis? Es esmu. No manis šīs pasaules varenie bijās, sūtīja uz zemes malu, lai nomirstu, bet nekā. Un tu, Kramiņ? Sīka cilvēciņa neuroze. (*atdarina*) „Kas pāri paliek, tas tējai, ministra kungs!”. Sīki. Un izceļ to ministru, jo tas labāk skan. „Dzejnieka kungs” – tā neviens nav teicis. Ir tāds amats? Nav. Biji domājusi? Nav tāda vieta, tāda groziņa, kur mani, pīrādziņu, ielikt. „Tējai, ministra kungs!”. Pie pīrādziņa.

INIŅA. Man tā nav gadījies. Ka Kramiņš tā.

PŪKS. Tev ir govys, tev ir piens, tev ir dārziņš un bietes, un kas vēl tur – jums labi sapas.

INIŅA. Nav viņam spēka, vīrišķā, saki?

PŪKS. Viņš neuzdrošinātos! Nē, nekad.

INIŅA. Un es?

PŪKS. Ko tu?

INIŅA. Es.

PŪKS. Kas ar tevi šodien notiek?!

INIŅA. Kur tai šodienai sākums, kur beigas?

PŪKS. Esam pieauguši cilvēki, nesāc atkal...

5.

Skatuve.

Viņi māk iznesties arī katrs pats par sevi. No malas jau gan nevar pateikt, kāpēc abu rokas nesaskaras – untuma vai nejaušības dēļ.

6.

Aizkulīs.

Lai sev patiktu, viņš vispirms nomierina ātro elpu. Viņš smaida.

PŪKS. Dreimanis ierakstu prasa! Tikko nopircis grāmatu, vēl nav atgriezis. Droši, pirmā reize. Labs īrnieks, kārtīgs, ja paskatās, eņģes pats ārdurvīm ieeļļojis, nečīkst. Pirksti kā vācu desiņas, melni – ar kaut kādiem smāķiem fabrikā ņemoties. Atvainojas, klanās. Cieņa. Bet spalva neraksta – klekšo tikai! Arī jauna. Smējāmieš. Šis kreņķējas, svīst, jaunā grāmata pa zemi. Sameklēja ķīmisko zīmuli, tāds īss galiņš – ierakstīju starp diviem klekšiem: „mīļajam Dreimanim”. Pirksti no tā zīmuļa zili – šis skrien ar bļodu, divi, viss atkal pa zemi: es ķeru grāmatu, ar pieri stenderē. Viens īsts cirka numurs mums tur!... Cilvēks kā balta lapa. Ja es varētu tāds būt – balta lapa. Ķeries klāt, raksti, ko gribi – uzraksti sevi... Bet es nezinātu, ko rakstīt. Ja būtu Dreimanis. Nē, jauks cilvēks. Viņam tie dzejoļi pirmais solis, pirmais teikums, vārds: stāvi ar neatgrieztu grāmatu rokā, nosvīdis, nelaimīgs... Griez vajā tās lapas! Sper soli, sper, raksti pats savu lapu pilnu. Dažreiz šķiet: tāds ļaudis vajadzētu drusku piespiest. Ar pātagu aiz muguras noplīkšķināt. Es varētu. Varētu?... Tu dzirdi? Varētu? Lai tik kleksis neuzkrīt. Labu spalvu vajag... un tinti... un roku... Nabaga cilvēks... Dzirdi?

INIŅA. Iepriekš taču viņš tev bija tas īstais, kas mani minot – muskuļu kalns, pitekantrops, melnām ķetnām kā lāpstām.

PŪKS. Ko tu vari ņemties...

INIŅA. Knapi taču dzīvs esot ticis laukā no viņa, kad šis tevi pret stenderi ar pieri – *bums!*, kā basketbumbu. Un to grāmatu šis tak esot spārdījis pa zemi, jo tavs ieraksts iekšā... Īstais!

PŪKS. Tad nav īstais. Ja tu tik ļoti gribi mani pierunāt.

INIŅA. Tev jau vienalga.

PŪKS. Skaidrs. Vienalga.

INIŅA. Nieki, nieki, nieki. Izmet no prāta – neviens labāk to nespēj.

PŪKS. Jā.

INIŅA. Met laukā, dodies tālāk.

PŪKS. Ko mest, kurus niekus?

INIŅA. Manus grēkus?

PŪKS. Re, tad ir gan grēki?

INIŅA. Man pieliekamajā 42 litri rūgušpiena. Vienubrīd tā bija.

PŪKS. Nu? Nu un kas?

INIŅA. Katru dienu pa litram neizdzerta piena, katru dienu, kad biji citur. Izlēju tikai, kad atnāci. Cūkām.

PŪKS. Kāds te sakars tavai govij? Cūkas taču tev nekad nebija.

INIŅA. Nekāda sakara. Nieki.

PŪKS. Nē, nē, nē! Runā, ja jau iesāki!

INIŅA. Nieki, nieki, nieki...

PŪKS. Nav šai saulē nieku, nav!

INIŅA. Tiešām?

PŪKS. Tu visu sagriez kājām gaisā!

INIŅA. Atkal.

7.

Skatuve.

Viņiem abiem ir Raksturs. Kaut izskatās tāds omulīgs flirts, iespējams viņš viņu vajā, šī vairās - varbūt mēs to lasām citādi nekā patiesībā. Bet var arī

noticēt, ka viņi viens otram ir mīļi. Ja grib noticēt, ja neredz acis, kas dedzina, kad notver otra skatienu.

8.

Aizkulises.

Abi pūlas būt omulīgi, drusku spēj, ja saņemas.

INIŅA. ... viņam ir taisna mugura, tiešs skatiens. Nē, dažreiz nevar nojaust, ko viņš domā. Notvert pat nevar, vai viņš tevi redz, vai cauri skatās...

PŪKS. ... un viņam ir ķīļbārdiņa, un viņš ir dzejnieks.

INIŅA. Nē. Dzeja... viņam nesvarīga. Arī mana.

PŪKS. Sprogis? Kadiķis-Kadēģis?

INIŅA. ... Viņš dzīvo savu dzīvi rāmi un patiesi. Es nezinu viņa principus, vien nojaušu. Varbūt viņš pats par tiem nekad nav domājis, bet viņam tie vienkārši ir. Ir. Viņš glāsta manu sirdi...

PŪKS. „Jāj pa ceļu pasaciņa...”. Kādam uz šito pantu dziesmu vajadzētu uzrakstīt...

INIŅA. ... Kad mana rokas slīd pār viņa muguru, katrs skriemelītis pilda manī siltumu. Viņam tā ir pārpārēm, viņš zina, ka man to vajag, ka es alkstu, vēlos saņemt to, un tieši no viņa. Viņš nekad nav atteicis...

PŪKS. Nevaru uzminēt, padodos.

INIŅA. Pacenties vēl.

PŪKS. Nevaru!

INIŅA. Pats gribēji.

PŪKS. Tu mani muļķo, bet es, muti pavēris...

INIŅA. Tā būtu pirmā reize, ja es tev melotu, bet tā tas nav.

PŪKS. Nekad neesmu viņu sastapis?

INIŅA. Esi! Tu viņu ļoti labi zini.

PŪKS. Ko viņš saka par mani?

INIŅA. Ne reizi neesam tevi pieminējuši.

PŪKS. Stāsti! Es viņu zinu, bet jums abiem manis nav?!

INIŅA. Ne reizi.

PŪKS. Varbūt viņš tieši manis dēļ – neesi domājusi? Tēlo, ka nezina, ka es, kas es.

INIŅA. Ja?

PŪKS. Muļķīgi tā sacīt, bet dzīve jau nav bērnu pasaciņa...

INIŅA. Viņš pat nenojauš, ka esam kopā, man šķiet.

PŪKS. Kur tad tāds cilvēks? Simtu jūdžu tālumā. Visi zina, visi – vai balts, vai melns, vai sarkans un baltsarkans, zaļš, vai rozā. Un ja jau es esmu viņu redzējis, viņš nesēž ne Centrālcietumā, ne Sarkankalnā!

INIŅA. Tev vajagot tikai trīs pazīmes - atminēšot.

PŪKS. Sociāldemokrāts?

INIŅA. Nezinu. Ūsas viņam ir.

PŪKS. Protams, tev jau patīk, ka kutina!

INIŅA. Padodies?

PŪKS. Esmu gadiem centies tev iztapt, gadu desmitiem. Bet neesmu kā tas... ūsainais, un neesmu nekad bijis, ja?

INIŅA. Nekad.

PŪKS. Es taču lūdzu tevi – nekad vairs tā neteikt, nekad. Ka nekad, es nekad. Tas ir zemi, sīki. Salīdzināt. Mani. Es un viņš.

INIŅA. Un viņam ir aste.

PŪKS. Nerunā vairs, es saku – ne vārda vairs!

INIŅA. Labi.

PŪKS. Un viņam vēl ir tik lielas... Kas viņam ir? Aste? Un viņš murrā?

9.

Skatuve.

Viņa arī pati spēj būt kā kaķis – lokana, pašpārliecināta, tāda, kas sper soli vien turp, kur pašai patīk. Viņš cenšas netikt salīdzināts.

10.

Aizkulises.

Viņš sajuties niecīgs. Un ir gauži netīkami, ja tas tik acīmredzams.

INIŅA. Es vēl piecpadsmit gadus dzīvoju bez tevis, es varēju... piecpadsmit gadus.

PŪKS. Tu... to darīji?

INIŅA. Pirmo reizi jautā.

PŪKS. Bail bija, jautāt.

INIŅA. Nebaidies, pajautā.

PŪKS. Es... Tev bija cita dzīve pēc tam?

INIŅA. Nē. Netici.

PŪKS. Ticu!

INIŅA. Šaubies.

PŪKS. Cik pretīgi, riebīgi un pretīgi! Es nevaru, nevaru, nevaru likties mierā! Es! Bet nevaru! Derdzīgi!

INIŅA. Tikai trīs vairs palikuši.

PŪKS. Tev patīk, ka es jūku prātā.

INIŅA. Kā var „jukt prātā”? Esi kādreiz domājis? Prāts zūd? Tev ir vietā. Putrā sajucis prāts? Nav. Varbūt tā vaina tev nav prātā? Tiekam skaidrībā? Varbūt tie tikai tādi vārdi.

PŪKS. Vārdi, vārdi, vārdi... Labi, beidzam šito cirku. Tāds jautājums: „Es tev uzmāktos, ja nezinātu?” Jā, es zinu. Spēlēju te ākstu, bet patiesībā visu zinu. Sen jau būtu licies mierā. Bet es iedomājos, ka tev pašai vajadzētu... ka tu pati varētu, gribētu pateikt. Pasaki un viss. Tev ir tāda iespēja. Esam pieauguši cilvēki. Cilvēki esam.

INIŅA. Tu par Olgu man pateici?

PŪKS. Viņa te nav: mēs runājām – tas nav godīgi: klačot, ja viņa nespēj pati sevi aizstāvēt.

INIŅA. Es par tevi, ne viņu jautāju. Tu man pateici, kad tas notika?

PŪKS. Jā! Pateicu. Par tevi es pateicu, pateicu par tevi pašu – mēs bijām, mēs esam garu dzīvi nodzīvojuši: brīnums zudis, degsme. Es pateicu, un pirms tam es pateicu! Olga, Lūcija, Lilija vai Gaida – tam jau nav nozīme.

INIŅA. Tev brīnums zudis, man nav zudis, tāpēc tagad ir nozīme: Jānis, Pēteris, Solomons vai Fjodors?

PŪKS. Nav godīgi. Tie ir vārdi. Ne tas Jānis, Fjodors! „Zudis, nezudis” - vārdi tie ir, tikai vārdi!

INIŅA. Tavi vārdi. Tu esi vārdi, tikai vārdi. Vārdi, vārdi, vārdi.

PŪKS. Zini, tie kaut kā un kaut kur rodas! Tie vārdi.

INIŅA. Kur?

PŪKS. Esam pieauguši cilvēki.

INIŅA. Tev tie nerodas turpat, kur man.

PŪKS. Labi! Viss! Pietiek! Šo visu es zinu.

INIŅA. Tu visu zini: tad saki – kurš tad no palikušajiem trim?

PŪKS. Cauri! Nekad vairs!

INIŅA. Tā nebūs, tu zini.

PŪKS. Būs! Es gribu, lai tā ir! Aizmirstam! Aizmirstu!

INIŅA. Kurš no trim?

PŪKS. Man ir dvēsele, ir!

INIŅA. Kas tas ir?

PŪKS. Nevar just kāda cita vietā, nevar! Var tikai savā, un ja tu... ja tev... ja kādam nav tāpat, kā man, tieši tāpat, ja nejūtat, kā es, tad tu... jūs vispār nevarat to saprast!

INIŅA. Just vai saprast?

PŪKS. Tas nenozīmē, ka man nav, trūkst!

INIŅA. Just vai saprast?

PŪKS. Tu saki, iemīlējies manā prātā? Labi! Ar ko tad iemīlējies? Ar dvēseli? Vai prātu?

INIŅA. Ar kaisli.

PŪKS. Kas tas ir?

INIŅA. Tavā degsmē iemīlējos.

PŪKS. Tas nav viens un tas pats! Degsme ir... degsme, bet kaisle ir... kaisle.

INIŅA. Tev degsme, man kaisle.

PŪKS. Nebiju padomājis, bet jā.

INIŅA. Nu?

PŪKS. Kas nu?

INIŅA. Kurš? Ja brīnums zudis, degsmes nav, tad vienalga, cik un ar ko kaisla esmu.

PŪKS. Man arī nav zudis... laikam.

INIŅA. Man ir. Zudis. Man.

PŪKS. Nav! Tev nav!

11.

Skatuve.

Viņa spēj būt pati – bez nekādām mežģīnēm un izskaistinājumiem.

Nekāda, bet pati. Tas mulsina, tas ļoti mulsina. Tik ļoti, ka rodas pat aizdomas, ka tas ir cits cilvēks, ne tas, ar kuru esi bijis kopā gadiem, gadu desmitiem.

12.

Aizkulises.

Svarīgākās lietas ļaudis mēdz čukstēt. Viņš čukst, bet skaļi un karsti.

PŪKS. Šaubas, šaubas, šaubas, šaubas. Augšā šaubas, apakšā šaubas, pa labi, pa kreisi šaubas, iekšā un ārā! Pa vidu, iekšā un serdē!... Mēs esam miruši, ja šaubāties!

INIŅA. Mēs esam. Esam. Sen miruši.

PŪKS. Tu solīji!!! Solīji vairs nešaubīties – nav jēgas: pati piekriti!!!

INIŅA. Nav jēgas šaubīties, nav jēgas nešaubīties.

PŪKS. Tu mani kaitini, jo domā, ka es tevi kaitinu? Bet es taču nekaitinu, un tu zini! Es tikai... Skaidrs, ka nav jau tik svarīgi. Skaidrs, ka es taču nezinu, neko nezinu – ne kurš tas ir, vai vispār ir – gribēju tikai... izskatīties... ne tik muļķīgs. Jā.

INIŅA. Pats šaubies: vai man taisnība, vai nav kāds bijis? Tad esi miris?

PŪKS. Tās ir pavisam cita šaubīšanās, citas šaubas! Salīdzini!... Sīka ikdiena un... mūsu devums pasaulei, ļaudīm.

INIŅA. Ja ir devums, tad ir.

PŪKS. Tam ir gadsimtu lādējums – var nepamanīt: cik varam par to runāt?!

INIŅA. Bulvāris ir tavā vārdā – ļaudis novērtējuši.

PŪKS. Tavā arī!

INIŅA. Tad jau labāk būtu bez vārda palicis, tas manējais.

PŪKS. Mēs esam pieauguši cilvēki...

INIŅA. Tu šaubies?

PŪKS. Nešaubos! Nešaubos, nešaubos.

INIŅA. Zinu.

PŪKS. Tas viss ir izrunāts! Ja mēs vēl ko varam, tad tas jādara! Nevienam nav tevi te iespundējis! Tu taču zini, saproti, tikai... es uzvedos kā muļķis. Es tikšu no tā vaļā – tu taču redzi, es pats, man pašam tas... sāp...

INIŅA. Kur?

PŪKS. Dvēselē, jā! Šitais tev patīk! Nu, vai ne? Puņķi un asaras, dvēselīte...

INIŅA. (*pārtrauc*) Nevienam mūs neredz.

PŪKS. Nesāc atkal!

INIŅA. Labi – mūs nevar neredzēt, iespējams. Bet kādus mūs redz?

PŪKS. Kā ir, tā redz!

INIŅA. Kas ir? Redz un saprot? Saprot, jo redz?... Ja redz. Ko redz?

PŪKS. Tu visu dari labi. Tu esi... tā rozīne. Vispirms redz mani, traku veci, pēc tam tu...

INIŅA. Tu varētu atbaidīt? Traks vecis.

PŪKS. Neesi iespundēta.

INIŅA. Zinu.

PŪKS. Tu vari aiziet?

INIŅA. Nesāc atkal.

PŪKS. Mūs redz, mūs saprot!

INIŅA. Par Jēzu šaubās.

PŪKS. Es jau nedrīkstu samēroties!

INIŅA. Viņu var saprast. Tevi nevar saprast, to, ko tu saki.

PŪKS. Agrāk teici, nevar izdarīt – nevar augšāmcelties dzīves laikā! Bet to vienmēr var mēģināt! Tavam Jēzum tikai jātic, akli jātic, ka būs kaut kas pēc tam, nezin kad. Nu, salīdzini! Ticēt tam, kas šaubīgs, vai tam, kas izlasāms un tad tikai darāms? Tam ko es... mēs rakstām – izlasi un visu saproti! Un dari! Un augšāmcelies, cilvēks topi!

INIŅA. Ja izlasi, ja saproti, ja tici...

PŪKS. Jēzus ir jāspiež mīlēt! Mani... mūs?! Jāspiež?

INIŅA. Dreimani derētu piespiest, pats saki – ar pātagu.

PŪKS. Labi! Labi. Bet varbūt... varbūt tā kādreiz vajag? Bet tas nevar būt ilgi, mokoši. Jo tu nevari neticēt tam, kas tev – cilvēk, ir vislabākais!

INIŅA. Visi tad ir jau noticējuši. Ja ir.

PŪKS. Dzimst jauni cilvēki, arvien jauni, jauna audze.

INIŅA. Viņi ir citi, noteikti citi. Tu viņiem traks vecis, es...

PŪKS. Cilvēks ir cilvēks laiku laikos.

INIŅA. Es arī?

PŪKS. Kāds sakars, kāpēc tu?...

INIŅA. Es šaubos.

PŪKS. Redz viņu mūs, redz! Redz!!!... Kur tu skriesi?!...

13.

Skatuve.

*Palicis viens, viņš spēj daudz ko – spēj pat būt arī tas otrs, kurš prom.
Apjukums dod spēku, atjautību. Tomēr tas prasa arī manāmu piepūli.*

14.

Aizkulises.

Viņš ir stipri iesvīdis. Bet tā vieglāk būt jautram, būt, ne izlikties.

PŪKS. *(latgaliski)* Ak tu, pagāns! Tu domā, ka ne dievs tas kungs, ne viņa dēls, ne erceņģelis neredz, ko tu te sadari, ko? Tu te melnu putru vāri – dūmi līdz mākoņiem, bet neviens neredz, pat nemana?! Tu tas gudrākais, tas viltīgākais? Vo, ej pazemē, ne pie godīgiem ļaudīm! Ā, tur gan negribas, tur tu par švaku ar pašu Belcebulu villoties, ko?!... *(smejas, latviski)* Vārds vārdā atceros, kā mums tas klibais Jezups lādējās. Vienmēr melna putra, visiem melna putra – spēcīgi, *(latgaliski)* Joti stipri teikts! *(latviski)* Vārds vārdā atceros! Nezināju nemaz, ka atceros, bet, kad to tavu Bambānu ieraudzīju, tikko šis durvis ver vaļā, tā es pēkšņi dzirdu pats sevi – pa taisno, viņa pašā valodā! *(latgaliski)* Vo, ej pazemē, ne pie godīgiem ļaudīm! Ā, tur gan negribas, tur tu par švaku ar pašu Belcebulu villoties, ko?!... *(latviski)* Un šim taču uzreiz skaidrs, kāda melna putra – vēl uz priekšu samaksāja: par to strāvu, ko viņš tikai vēl nākošmēnes zags! Bez viena vārda! Bāls! Redz savā priekšā mani, bet skan Jezups kaut kāds! Neiet šim kopā ne traks! Pats brīnos, kāda muša man iekoda – pilnīgi traks! Nenoturējos pēc tam, smejos, bet šis vēl tam Jezupam tic, ne man smejošam! Pārbijies!... Gāju augšā un iedomājos – kā būtu, ja es tomēr kādreiz jaunībā to jautro raksturu sev būtu izvēlējis, ne nopietno? Vieglāk būtu. Bet pa pilnu neņemt. Tu mani pamanījusi nebūtu, ko? Nē, pamanītu gan, bet bēgtu pa gabalu, ko? Kāpēc nevar izvēlēties abus reizē? Būt nopietnam ākstam, vai smējīgam viedajam. Nevar taču, ir jāizvēlas. Zini, man šķiet, tā ir galvenā dzīves izvēle: kādu tevi redz... *(latgaliski)* Tu domā, ka ne dievs tas kungs, ne viņa dēls, ne erceņģelis neredz, ko tu te sadari, ko?... *(latviski)* ... Tu nepamani, es tevi smīdinu! Atkal nav labi? Ne šitā, ne tā, ne vēl kā citādi! Nav Bambāns tavs mīļākais, nav! Tad tu nesūdzētos, ka strāvu zog, ka parādā

kopš aprīļa, ka cūko kāpnēs. Tāpēc jau es tev iepriekš nemaz par to Bambānu neko nestāstīju. Pašam bija tā jocīgi: kāpēc man pēkšņi tas Belcebuls prātā: Sarkankalns sveicina, ne?... Viņš, Bambāns?! Nesmīdini! Nē!!!...

14.

Skatuve.

Viņa spēj neskart pēdām zemi. Tā ir viņa un reizē nav, viņa ir redzama, bet ne tverama. Bail pat iedomāties pieskarties. Tā ir parādība, kas fascinē, pat stindzina.

15.

Aizkulises.

Viņa ir viens liels maigums, ļoti biedējošs maigums.

INIŅA. Samtdimantiņ...

PŪKS. Nē!

INIŅA. Rožsmaržiņ...

PŪKS. Nekad, nekad!

INIŅA. Sirdsmīļo vienīgumiņ...

PŪKS. Kā es varētu viņai ko tādu teikt?

INIŅA. Pūkrocīņa...

PŪKS. Tev! Tikai tev!

INIŅA. Mīļzeltducējiņ!

PŪKS. Tas vispār bija pavisam citādi!

INIŅA. Zinu, kā tas bija.

PŪKS. Nebija tā degsme.

INIŅA. Nupat vēl bija.

PŪKS. Tu pati biji vainīga.

INIŅA. Beidzot pateici!

PŪKS. Jā, tu visu tā izkārtoji, lai mēs... lai mēs abi...

INIŅA. ...nogērbtos pliki.

PŪKS. Es daudz domāju - tā bija!

INIŅA. Jā, tā bija. Vismaz zināju, kas viņa tāda. Izkārtoju, jā.

PŪKS. Nē!... Kā tad tu varēji izkārtot, kā to var izkārtot, mēs paši būtu...

INIŅA. Zeltprieciņ!

PŪKS. Nē!!!

INIŅA. Smaržvēsmiņ!

PŪKS. Nekad viņai, nekad!

INIŅA. Bučkukainīt!

PŪKS. Tā nebija degsme!

INIŅA. Bez vārdiem, bez čukstiem, bez tauriņiem.

PŪKS. Tauriņiem?...

INIŅA. Pastāsti, kā tu to iedomājies, kādas bildes acu priekšā – kā es ar to tur daru, kas nu man tur esot? Turpat kāpnēs, pieliekamajā, bēniņos, kūtiņā aiz govs? Apakša man ir plika vai augša?

PŪKS. Beidz!

INIŅA. Nē, nekas nav pliks, jo tā tikai kaisle – kaisle nav degsme, tā nav plika, tā ir... kā nokārtoties: paver tik šaurā spraudziņā. Nav degsme. Acis man nav ciet, vēl siļķīti uzkožu...

PŪKS. (*pēkšņi*) Plika!... Plika esi. Pliku redzu.

INIŅA. Manā vecumā?

PŪKS. Es redzu, kā tas ir bijis sendienās, tur Jelgavā.

INIŅA. Redzi to, ko nekad neesi redzējis.

PŪKS. Tu tā stāstīji – visu mūžu pēc tam redzu: jauna, traka meita saderējusi plika pa ielu, pa bruģi. Mati plīvo. Vienmēr tikai tā redzu.

INIŅA. Varbūt meloju. Lai tu visu mūžu pēc tam tā redzētu?

PŪKS. Kurš to nezina?

INIŅA. Visiem meloju. Gribēju, bet nespēju. Pati jau biju sev noticejusi. Mati man īsi bija.

PŪKS. Es redzēju, tā redzēju. Pat tad, kad ar Olgu. Un tevi arī.

INIŅA. Pārkaisi visu ar pipariem – apēdīsi jebko.

PŪKS. Pipariem?

INIŅA. Es pati taču varēju nemaz nebūt: tev pietika ar paša iedomu.

PŪKS. Tad... tad nekas vispār nav bijis?

INIŅA. Tu esi bijis, pats esi bijis.

PŪKS. Kāpēc tad es nevaru tikt vaļā no... Varu tikt vaļā! Varu! Viss!

INIŅA. Tu samērojies ar viņiem: tu pats un viņi.

PŪKS. Tur nav ko samēroties, vispār nav! Es un... Dreimanis? Vai Kramiņš?...

INIŅA. Tu spoguļojies.

PŪKS. Es?!... Par karstu te? Ne?... Kas ar tevi šodien ir?

INIŅA. Kur tai šodienai sākums, kur beigas?

PŪKS. Tu vari aiziet, bet... es tad būšu viens.

INIŅA. Ejam kopā.

PŪKS. Mēs nedrīkstam!

INIŅA. Tu taču nevari pārliecināties: ka tevi redz tā, kā tu gribi, lai tevi redz. Un nekad nevarēsi!

PŪKS. Es jau atvainojos. Es jau tiku galā. Klusēju. Klusēju. Kad jautāsi, atbildēšu.

INIŅA. *Šaubas, šaubas, šaubas, šaubas. Augšā šaubas, apakšā šaubas, pa labi, pa kreisi šaubas, iekšā un ārā! Pa vidu, iekšā un serdē!...* Esi miris, ja šaubies!

PŪKS. Man vienmēr ir bijušas skaidras atbildes, vienmēr! Lai nu kuram!

INIŅA. VĒL taču divi palikuši – divi vīrišķi, mani vīrišķi.

16.

Skatuve.

Viņa ir apbrīnojami uzstājīga, ja to vēlas – viņam nākas izskriet viņai līdz pat tad, kad viņš to vairs nespēj, pat negrib, kad kājas pinas un līmst. Jo viņas soļi ir negaidīti cieti, stingri, mehāniski un nežēlīgi.

17.

Aizkulises.

Viņa joprojām ir uzstājīga, kategoriski prasīga.

INIŅA. VĒL taču divi palikuši – divi vīrišķi, mani vīrišķi.

PŪKS. Viens. Bet mēs jau vairs par to nerunājam.

INIŅA. Divi. Arī klibais Jēkabiņš.

PŪKS. Jēkabiņš! Neāzē!

INIŅA. Kāpēc tu to otru nepiemini, nekad nepiemini?

PŪKS. Pieminu! Nebija viņš mājās!

INIŅA. Bija.

PŪKS. Nebija!

INIŅA. Viņa leviņa teica.

PŪKS. Redzi, viņam taču ir leviņa.

INIŅA. Precētiem ļaudīm jau visdrošāk – pa bēniņiem, pa pagalmiem, kāpņu augšā.

Droši un ātri, nevienam pat prātā nenāks...

PŪKS. leviņa! Pēkšņi tev leviņa uzradās! Kāpēc tad nekad nebija, šodien ņem un uzrodas?

INIŅA. Cerēju, ka tu pats pateiksi. Tev ir tāda iespēja, esam pieauguši cilvēki.

PŪKS. Pat ja būtu leviņa, ko viņa tur dzird, saprot.

INIŅA. leviņa dzird un saprot.

PŪKS. Nebija viņš mājās!

INIŅA. leviņa bija aizdurvē stāvējusi, tu neredzēji. Bet viņa visu dzirdēja.

PŪKS. Mēs nemaz, neko. Zālītis nav tāds cilvēks, lai... ar tevi.

INIŅA. Tāds nav. Citāds ir, jā.

PŪKS. Ko tad viņa stāstīja?

INIŅA. To, ko tu nevari pateikt.

PŪKS. Nav viņam taisnība!... Viņš... Zālītis nesaprot!

INIŅA. Es viņam piekrītu. Katru reizi.

PŪKS. Viņš tev katru reizi šitā metas virsū, kad pēc naudas nāc?

INIŅA. Tu arī tā darītu. Tu darītu.

PŪKS. Bet ko tad tas maina?! Kāds tos viņa večus pacels augšā no kapiem – ne brāli, ne fāterīti! Manis dēļ viņus nenošāva!

INIŅA. Arī manis dēļ.

PŪKS. Viņš taču auroja! Ja es, redz, nebūtu ļaudīm muļķības sastāstījis, nebūtu piebāzis galviņas ar savu soci-ālismu – viņš tā izrunā, šie vēl dzīvotu ilgi un laimīgi!... Es viņus spiedu iet uz to krastmalu, tai barā? Jā, protams - es spiedu, jo zināju, ka tur šaus, vai ne?! Tāpēc pats mājās slēpos! Kurš to varēja zināt?! Ļaudis gāja pieprasīt jaunu dzīvi, jaunu pasauli! Paši gāja! Paši viņi bija to sapratuši! Man ir jākaunas par to, ka es spēju atšķirt labu no ļauna, ka es to spēju pateikt cilvēkiem skaidri un gaiši?

Ja tā nebūtu, viņi man ticētu? Manī taču tikai izskan viņu pašu domas, ar manu muti izskan! Viņu domas, viņu nākotne! Un viņiem to vajag, toreiz vajadzēja – un tas ir pats galvenais! Pats galvenais – vajadzība, viņu pašu vajadzība pēc manis!

INIŅA. To viņš nepārmeta.

PŪKS. To, to!!! Ko tad vēl?!

INIŅA. Ka mēs nenožēlojām, ka mums nebija līdzjūtības. Pēc tam. Pēc šaušanas.

PŪKS. Nebija?! Es nebiju sašutis, es nenosodīju?! Viņš auroja, ka mēs esot priecājušies, šampanieti dzēruši! Varbūt kāds līksmoja, bet es?! Ko vēl? Pinkšķēt? Nē, varbūt man vajadzēja nobīties?

INIŅA. Varbūt. Jā.

PŪKS. Bet... tur taču pasaules likteņi! Nobīties? Kā pasaule mainījās. Nobīties?!

INIŅA. Jā.

PŪKS. Tad es būtu vienīgais!

INIŅA. Nē.

PŪKS. Un tu pati? Tu nobijies?!

INIŅA. Negribi atcerēties.

PŪKS. Man būtu vajadzējis pašam tur būt – tad nebūtu te jātaisnojas! Un pēc tam - „Šveicē ir mierīgi!...”. Nevajadzēja tevi klausīt, bēgt!

INIŅA. Drosminieks.

PŪKS. Bet kā var tā domāt?! Un runāt! Kā tad tā pasaule mainīsies, ja mēs paši neko nedarīsim?

INIŅA. Esi mainījies? Kopš tā laika.

PŪKS. Tad tomēr jūs ar Zālīti, ja? Tomēr! Un Ieviņa?

INIŅA. Tu nobijies. Todien.

PŪKS. Viss jau bija cauri, kad mēs uzzinājām par šaušanu, atceries – ko tad tur vairs?

INIŅA. Pārstāji mani lamāt, ka esmu tevi piešmaukusi ar to pulksteni, ka nebiji tur.

Apklusī, kad uzzināji.

PŪKS. Sašutis biju. Tik bērnišķīgi – pagriezt pulksteni atpakaļ! Man vajadzēja iet... Kā tu toreiz raudāji...

INIŅA. Par ko?

PŪKS. Par mani. Muļķīte. Ka es arī varēju būt pagalam, un kad tu to tikai iedomājoties... Pati tā teici!

INIŅA. Teicu. Lai tu nepadomātu, ka esmu nobijusies. Lai tu mani vērtētu. Neraudāju par tevi.

PŪKS. Tie cilvēki... jā, arī beigtie, tie ļaudis tik daudzus citus iedvesmoja!... Varbūt tieši tāpēc pasaule pagriezās, mainījās.

INIŅA. Mums vajadzēja sev atzīties. Ka nobijāmies.

PŪKS. Kas mainītos? Kas?

INIŅA. Tu. Tu mainītos. Es mainītos. Centos līdzī turēties. Lai tu mani mīlētu.

PŪKS. Jaunumi!... Tad par ko tu pati mani mīlēji? Ja jau es nevienu nemīlu, nemīlēju.

INIŅA. Mīlēju tevi?... Mīļākais... bijī mans mīļākais. Kaisle.

PŪKS. Degsme tā bija! Mīļākais bez mīlēšanas? Nevar mīlēt kaut ko, kā nav!

INIŅA. Tu vari. To pliko Jelgavā.

PŪKS. Es mīlēju!

INIŅA. Visu pasauli.

PŪKS. Tu nevari iet prom! Dzirdi?! Nē, tu to tagad te visu sadomāji, lai es... Es jau atvainojos!... Kur prom? Kāpēc? Es esmu mainījies! Esmu! Tu esi mainījies, es neesmu?

INIŅA. Mēs maināmies?

PŪKS. Bez tā taču nemaz nevar!

INIŅA. Melojam. Arī ka maināmies.

PŪKS. Nē! Nē!!!...

INIŅA. Tu raudi?

PŪKS. Nekad! Nē!!!

INIŅA. Raudi.

PŪKS. Mēs taču neesam iespundēti!

INIŅA. Pie mums ir pieraduši...

PŪKS. Kur ir durvis?

INIŅA. Tu zini.

18.

Skatuve.

Ir neomulīgi, ja ļaudis uz skatuves ir īsti, patiesi, ja viņi raud no tiesas un sirds. Ir neomulīgi, kad noslauki savu asaru no vaiga reizē ar tiem. Šī taču skatuve, ne aizkulises.